

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ (Final Report)

โครงการวิจัย

“พลวัตของจีนในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงและนัยต่อประเทศไทย”

เสนอ

สถาบันระหว่างประเทศ
เพื่อการค้าและการพัฒนา
(องค์กรมหาชน)

จัดทำโดย

ศูนย์อาเซียน-จีนศึกษา
สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

กันยายน 2557

รายนามนักวิจัยในโครงการ

หัวหน้าโครงการวิจัย

อาจารย์พิษณุ เหยียนมหาสาร

ที่ปรึกษาสถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์, ผู้อำนวยการอาวุโส

อดีตรองปลัดกระทรวงพาณิชย์, ทูตพาณิชย์ ณ กรุงปักกิ่ง และกรุงบรัสเซลส์

คณะนักวิจัย

1. Prof. Dr. Zhimin Tang

คณบดี วิทยาลัยนานาชาติ และผู้อำนวยการ ศูนย์อาเซียน - จีนศึกษา

สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

2. อาจารย์ธัญสินี เลิศศิริวรพงศ์

ผู้ช่วยคณบดี วิทยาลัยนานาชาติ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

3. นางสาวอรสา รัตนอมรภิมย์

หัวหน้านักวิจัย ศูนย์อาเซียน - จีนศึกษา สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

4. นางสาวณัฐพัชร์ อภิรุ้งเรืองสกุล

นักวิจัยประจำ ศูนย์อาเซียน - จีนศึกษา สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

คณะผู้ช่วยนักวิจัย

1. นางสาวกมลชนก โตสงวน

นักวิจัยประจำ ศูนย์อาเซียน - จีนศึกษา สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

2. นางสาวภัทรลักษณ์ วัฒนานุสสิทธิ์

เจ้าหน้าที่ประจำ ศูนย์อาเซียน - จีนศึกษา สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

3. นางสาวบางอร จันทร์ทาบ

เจ้าหน้าที่ประจำ ศูนย์อาเซียน - จีนศึกษา สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

4. นางสาวสุพิชา ตรีสัมพันธ์

เจ้าหน้าที่ประจำวิทยาลัยนานาชาติ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

สารบัญ

สารบัญ	III
สารบัญตาราง	VI
สารบัญรูปภาพ.....	VIII
บทคัดย่อ	X
Abstract	XI
บทสรุปผู้บริหาร	XII
Executive Summary	XVIII
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 หลักการและเหตุผล	1
1.2 ภูมิหลังโครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง (GMS)	3
1.3 ทบทวนวรรณกรรม	10
1.4 วัตถุประสงค์	19
1.5 ขอบเขตการศึกษา.....	19
1.6 วิธีการในการดำเนินการศึกษาวิจัย	20
1.7 คำถามของการวิจัย	24
1.8 กรอบแนวคิดในการวิจัย	25
1.9 แผนงานการดำเนินงานโครงการวิจัย	25
บทที่ 2 การค้าและการลงทุนของจีนในประเทศสมาชิกอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง (GMS)	26
2.1 บทบาทของจีนต่ออนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง (GMS).....	26
2.2 การค้าและการลงทุนของจีนในกัมพูชา.....	28
2.2.1 การค้าของจีนในกัมพูชา	28
2.2.2 การลงทุนของจีนในกัมพูชา.....	32
2.3 การค้าและการลงทุนของจีนใน สปป.ลาว	35
2.3.1 การค้าของจีนใน สปป.ลาว.....	35
2.3.2 การลงทุนของจีนใน สปป.ลาว	40
2.4 การค้าและการลงทุนของจีนในเมียนมาร์.....	43
2.4.1 การค้าของจีนในเมียนมาร์.....	43
2.4.2 การลงทุนของจีนในเมียนมาร์.....	46
2.5 การค้าและการลงทุนของจีนในเวียดนาม.....	49
2.5.1 การค้าของจีนในเวียดนาม	49
2.5.2 การลงทุนของจีนในเวียดนาม.....	53
2.6 สรุป	56
บทที่ 3 บทบาทและยุทธศาสตร์ของจีนในประเทศสมาชิกอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง (GMS)	57
3.1 โครงสร้างการกำหนดบทบาทและยุทธศาสตร์ของจีน	57
3.1.1 ผู้กำหนดนโยบายระดับชาติ.....	57
3.1.2 ผู้กำหนดนโยบายระดับมณฑล	66
3.2 บทบาทและยุทธศาสตร์ของจีนในกัมพูชา	67
3.2.1 บทบาทและยุทธศาสตร์ของรัฐบาลจีน	67
3.2.2 กลุ่มธุรกิจและโครงการลงทุนสำคัญ	69
3.2.3 ทัศนคติของจีนต่อการลงทุนในกัมพูชา.....	71
3.3 บทบาทและยุทธศาสตร์ของจีนใน สปป.ลาว.....	73

3.3.1 บทบาทและยุทธศาสตร์ของรัฐบาลจีน	73
3.3.2 กลุ่มธุรกิจและโครงการลงทุนสำคัญ	77
3.3.3 ทิศนคติของจีนต่อการลงทุนใน สปป.ลาว	87
3.4 บทบาทบทบาทและยุทธศาสตร์ของจีนในเมียนมาร์	90
3.4.1 บทบาทและยุทธศาสตร์ของรัฐบาลจีน	90
3.4.2 กลุ่มธุรกิจและโครงการลงทุนสำคัญ	92
3.4.3 ทิศนคติของจีนต่อการลงทุนในเมียนมาร์	95
3.5 บทบาทและยุทธศาสตร์ของจีนในเวียดนาม	96
3.5.1 บทบาทและยุทธศาสตร์ของรัฐบาลจีน	96
3.5.2 กลุ่มธุรกิจและโครงการลงทุนสำคัญ	98
3.5.3 ทิศนคติของจีนต่อการลงทุนในเวียดนาม	98
3.6 สรุป	100
บทที่ 4 ปฏิกริยาภายในประเทศสมาชิกอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS) ต่ออิทธิพลจีน	102
4.1 ปฏิกริยาของกัมพูชาต่ออิทธิพลจีน	102
4.1.1 นโยบาย กฎหมาย และโครงสร้างรัฐบาล	102
4.1.2 ทิศนคติและพฤติกรรมของท้องถิ่น	103
4.1.3 คู่แข่งที่สำคัญของจีน	105
4.1.4 การตอบสนองของฝ่ายจีน	106
4.2 ปฏิกริยาของสปป.ลาว ต่ออิทธิพลจีน	108
4.2.1 นโยบาย กฎหมาย และโครงสร้างรัฐบาล	108
4.2.2 ทิศนคติและพฤติกรรมของท้องถิ่น	111
4.2.3 คู่แข่งที่สำคัญของจีน	113
4.2.4 การตอบสนองของฝ่ายจีน	115
4.3 ปฏิกริยาของเมียนมาร์ต่ออิทธิพลจีน	116
4.3.1 นโยบาย กฎหมาย และโครงสร้างรัฐบาล	116
4.3.2 ทิศนคติและพฤติกรรมของท้องถิ่น	116
4.3.3 คู่แข่งที่สำคัญของจีน	118
4.3.4 การตอบสนองของฝ่ายจีน	121
4.4 ปฏิกริยาของเวียดนามต่ออิทธิพลจีน	121
4.4.1 นโยบาย กฎหมาย และโครงสร้างรัฐบาล	121
4.4.2 ทิศนคติและพฤติกรรมของท้องถิ่น	122
4.4.3 คู่แข่งที่สำคัญของจีน	123
4.4.4 การตอบสนองของฝ่ายจีน	124
4.5 สรุป	125
บทที่ 5 การค้าและการลงทุนของไทยในประเทศสมาชิกอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS)	126
5.1 การค้าและการลงทุนของไทยในกัมพูชา	126
5.1.1 การค้าของไทยในกัมพูชา	126
5.1.2 การลงทุนของไทยในกัมพูชา	128
5.2 การค้าและการลงทุนของไทยในสปป.ลาว	130
5.2.1 การค้าของไทยในสปป.ลาว	130
5.2.2 การลงทุนของไทยในสปป.ลาว	134
5.3 การค้าและการลงทุนของไทยในเมียนมาร์	135
5.3.1 การค้าของไทยในเมียนมาร์	135
5.3.2 การลงทุนของไทยในเมียนมาร์	137

5.4 การค้าและการลงทุนของไทยในเวียดนาม	138
5.4.1 การค้าของไทยในเวียดนาม	138
5.4.2 การลงทุนของไทยในเวียดนาม	140
5.5 สรุป	141
บทที่ 6 บทบาทและยุทธศาสตร์ของไทยในประเทศสมาชิกในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS).....	142
6.1 บทบาทและยุทธศาสตร์ไทยในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS).....	142
6.1.1 โครงสร้างการกำหนดบทบาทและยุทธศาสตร์ของไทย	142
6.1.2 ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาประเทศเพื่อนบ้าน	148
6.1.3 นโยบายการเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านและเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน	154
6.1.4 คณะกรรมการความร่วมมือระหว่างไทยกับอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS)	158
6.2 บทบาทและยุทธศาสตร์ของไทยในกัมพูชา.....	163
6.2.1 กลุ่มธุรกิจและโครงการลงทุนสำคัญของไทยในกัมพูชา.....	163
6.2.2 ทิศนคติของไทยต่อการลงทุนในกัมพูชา.....	164
6.3 บทบาทและยุทธศาสตร์ของไทยใน สปป.ลาว.....	165
6.3.1 บทบาทและยุทธศาสตร์ของไทยใน สปป.ลาว.....	165
6.3.2 กลุ่มธุรกิจและโครงการลงทุนสำคัญของไทยในสปป.ลาว.....	167
6.4.3 ทิศนคติของไทยต่อการลงทุนในสปป.ลาว.....	170
6.4 บทบาทและยุทธศาสตร์ของไทยในเมียนมาร์	171
6.4.1 กลุ่มธุรกิจและโครงการลงทุนสำคัญของไทยในเมียนมาร์.....	171
6.4.2 ทิศนคติของไทยต่อการลงทุนในเมียนมาร์.....	173
6.5 บทบาทและยุทธศาสตร์ของไทยในเวียดนาม	174
6.5.1 กลุ่มธุรกิจและโครงการลงทุนสำคัญของไทยในเวียดนาม.....	174
6.5.2 ทิศนคติของไทยต่อการลงทุนในเวียดนาม.....	175
6.6 สรุป	177
บทที่ 7 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	178
7.1 สรุปผลการศึกษา.....	178
7.2 การวิเคราะห์ศักยภาพของจีนกับไทยด้วย SWOT Analysis	187
7.2.1 การวิเคราะห์ SWOT Analysis ของจีนในกลุ่มประเทศ CLMV	187
7.2.2 การวิเคราะห์ SWOT Analysis ของไทยในกลุ่มประเทศ CLMV	190
7.4 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อภาครัฐบาลไทย.....	195
7.5 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อภาคเอกชนไทย.....	200
บรรณานุกรม.....	206
ภาคผนวก ก	214
ภาคผนวก ข	215
ภาคผนวก ค	218
ภาคผนวก ง.....	219
ภาคผนวก จ	220
ภาคผนวก ฉ	222
ภาคผนวก ช	226
ภาคผนวก ซ	227

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1.1 เหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง (GMS).....	4
ตารางที่ 1.2 GMS Economic Cooperation Program (GMS - ECP) Priority Sectors.....	5
ตารางที่ 1.3 ข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง (GMS) ปีพ.ศ. 2556	7
ตารางที่ 1.4 GDP ต่อหัวประชากรของสมาชิกอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง (GMS) ปีพ.ศ. 2555 - 2559	8
ตารางที่ 1.5 อัตราเติบโต GDP ของสมาชิกอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง (GMS) ปีพ.ศ. 2556 - 2559	9
ตารางที่ 1.6 ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP) ของสมาชิกอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง (GMS)	9
ตารางที่ 1.7 สินค้าส่งออกและนำเข้าสำคัญระหว่างจีนกับประเทศในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง (GMS)	12
ตารางที่ 1.8 การค้าระหว่างไทยกับ CLMV	14
ตารางที่ 1.9 สินค้าส่งออกและนำเข้าสำคัญระหว่างไทยและ CLMV.....	15
ตารางที่ 1.10 กลุ่มประชากรวัย.....	20
ตารางที่ 1.11 ตารางแสดงแผนการสำรวจภาคสนามในกลุ่มประเทศสมาชิกอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง (GMS)	21
ตารางที่ 2.1 การค้าระหว่างมณฑลยูนนานและกลุ่มประเทศในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง (GMS).....	26
ตารางที่ 2.2 การลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศขาออก (ODI) ของมณฑลยูนนานในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง (GMS).....	27
ตารางที่ 2.3 การค้าของเงินและกัมพูชา ปีพ.ศ. 2554 - 2556	30
ตารางที่ 2.4 การส่งออกของเงินไปกัมพูชาปีพ.ศ. 2555 - 2556 (รายสินค้า).....	30
ตารางที่ 2.5 สินค้านำเข้าของเงินจากกัมพูชา ปีพ.ศ. 2555 - 2556 (รายสินค้า)	31
ตารางที่ 2.6 การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในกัมพูชา (รายประเทศ) ปีพ.ศ. 2555 - 2556	34
ตารางที่ 2.7 การค้าของเงิน-สปป.ลาว ปีพ.ศ. 2554 - 2556.....	37
ตารางที่ 2.8 การส่งออกของเงินไปสปป.ลาว ปีพ.ศ. 2555 - 2556 (รายสินค้า)	38
ตารางที่ 2.9 การนำเข้าสินของเงินจากสปป.ลาว ปีพ.ศ. 2555-2556 (รายสินค้า).....	39
ตารางที่ 2.10 โครงการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศที่ได้รับอนุมัติจากรัฐบาล สปป.ลาว ปีพ.ศ. 2556.....	41
ตารางที่ 2.11 การค้าระหว่างเมียนมาร์และจีน ปีงบประมาณ	45
ตารางที่ 2.12 การส่งออกและนำเข้าสินค้าของเมียนมาร์กับจีน (รายสินค้า) เดือน กุมภาพันธ์ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2556/57.....	46
ตารางที่ 2.13 การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในเมียนมาร์ (แยกตามโครงการลงทุน).....	48
ตารางที่ 2.14 การค้าระหว่างของเงิน - เวียดนาม ปีพ.ศ. 2554 - 2556.....	51
ตารางที่ 2.15 การส่งออกของเงินไปเวียดนาม ปีพ.ศ. 2555 - 2556 (รายสินค้า).....	51
ตารางที่ 2.16 การนำเข้าของเงินจากเวียดนาม ปีพ.ศ. 2555 - 2556.....	52
ตารางที่ 2.17 การลงทุนจากต่างประเทศที่ได้อนุมัติการลงทุนในเวียดนาม ในปีพ.ศ. 2555 - 2556 (รายประเทศ).....	55
ตารางที่ 3.1 หน่วยงานในจีนที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง (GMS).....	60
ตารางที่ 3.2 สัดส่วนการลงทุนโครงการก่อสร้างเขื่อนทั่วโลกของจีน.....	65
ตารางที่ 3.3 โครงการก่อสร้างเขื่อนของจีนในอาเซียนและอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง (GMS).....	65
ตารางที่ 3.4 ตัวอย่างบริษัทจีนที่เข้าไปลงทุนในประเทศกัมพูชา.....	69
ตารางที่ 3.5 รายชื่อบริษัทผู้ให้บริการระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่ในกัมพูชา	71
ตารางที่ 3.6 ข้อตกลงระหว่างจีนและ สปป.ลาว ที่ส่งเสริมให้นักลงทุนจากจีนเข้าไปลงทุนและทำการค้าใน สปป.ลาว	74
ตารางที่ 3.7 ชนิดเหมืองแร่ที่ต่างชาติลงทุนมากที่สุดใน สปป.ลาว (เรียงลำดับตามจำนวนโครงการ).....	78
ตารางที่ 3.8 ข้อมูลเขตเศรษฐกิจพิเศษและเขตเศรษฐกิจเฉพาะในสปป.ลาว	84
ตารางที่ 3.9 ตัวอย่างบริษัทจีน (รายใหญ่) ที่ลงทุนในเมียนมาร์.....	92
ตารางที่ 3.10 ตัวอย่างบริษัทจีนที่ลงทุนในเวียดนาม	98
ตารางที่ 4.1 ประเทศผู้ลงทุนรายใหญ่ 10 อันดับแรก (ปีพ.ศ. 2532 - 2555).....	114
ตารางที่ 5.1 การส่งออกสินค้าของไทยไปกัมพูชา พ.ศ. 2553 - 2556.....	127
ตารางที่ 5.2 การนำเข้าสินค้าของไทยจากกัมพูชา พ.ศ. 2553 - 2556.....	128

ตารางที่ 5.3 การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในกัมพูชา พ.ศ. 2555 - 2556	129
ตารางที่ 5.4 การค้าระหว่างไทย - สปป.ลาว ปีพ.ศ. 2552 - 2556	130
ตารางที่ 5.5 การส่งออกของไทยไปสปป.ลาว ปีพ.ศ. 2555 - 2556	131
ตารางที่ 5.6 การนำเข้าของไทยจากสปป.ลาว ปีพ.ศ. 2555 - 2556	132
ตารางที่ 5.7 มูลค่าการค้าระหว่างประเทศและการค้าชายแดนไทย - สปป.ลาว ปีพ.ศ. 2554 - 2556	132
ตารางที่ 5.8 มูลค่าการค้าชายแดนไทย - สปป.ลาว (รายด้าน) ปีพ.ศ. 2554 - 2556	133
ตารางที่ 5.9 การนำเข้าสินค้าของไทยจากเมียนมาร์ พ.ศ. 2553 - 2556	137
ตารางที่ 5.10 การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในเมียนมาร์ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2554/55	138
ตารางที่ 5.11 การส่งออกสินค้าของไทยไปเวียดนาม พ.ศ. 2553 - 2556	139
ตารางที่ 5.12 การนำเข้าสินค้าของไทยจากเวียดนาม พ.ศ. 2553 - 2556	140
ตารางที่ 5.13 การลงทุนจากต่างประเทศที่ได้อนุมัติการลงทุนในเวียดนาม ในปีพ.ศ. 2555 - 2556	141
ตารางที่ 6.1 สรุปการให้เงินกู้ระยะยาวแก่ประเทศเพื่อนบ้านของ สปป.ลาว ปีพ.ศ. 2556	151
ตารางที่ 6.2 มูลค่ารวมโครงการความร่วมมือระหว่างประเทศของไทย ปีพ.ศ. 2556	152
ตารางที่ 6.3 มูลค่าการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการ (ODA) ของไทย	153
ตารางที่ 6.4 เงินลงทุนโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมระยะ 10 ปี พ.ศ. 2559 - 2568	158
ตารางที่ 6.5 สรุปโครงการสำคัญภายใต้คณะกรรมการร่วม JC ไทย - CLMV	161
ตารางที่ 6.6 ตัวอย่างบริษัทไทยที่เข้าไปลงทุนในกัมพูชา	163
ตารางที่ 6.7 ตัวอย่างโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐานและเครือข่ายคมนาคมที่ไทยให้ความช่วยเหลือแก่สปป.ลาว	166
ตารางที่ 6.8 โครงการโรงไฟฟ้าที่ไทยไปลงทุนในสปป.ลาว	169
ตารางที่ 6.9 ตัวอย่างบริษัทไทยที่เข้าไปลงทุนและเตรียมเข้าไปลงทุนในเมียนมาร์	172
ตารางที่ 6.10 ตัวอย่างบริษัทไทยที่เข้าไปลงทุนและเตรียมเข้าไปลงทุนในเวียดนาม	175
ตารางที่ 7.1 ข้อมูลการค้าระหว่างจีนกับประเทศสมาชิกอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS) ปีพ.ศ. 2556	179
ตารางที่ 7.2 ข้อมูลการค้าระหว่างไทยกับประเทศ CLMV ปีพ.ศ. 2556	181
ตารางที่ 7.3 สรุปแรงจูงใจของจีนและไทยในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS)	185
ตารางที่ 7.4 สรุปยุทธศาสตร์ของจีนและไทยในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS)	186
ตารางที่ 7.5 โอกาสการค้าและการลงทุนในกัมพูชา	193
ตารางที่ 7.6 สรุปรายชื่อเมืองสำคัญที่เหมาะสมแก่การลงทุนในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS)	202

สารบัญรูปภาพ

รูปภาพที่ 1.1 แผนที่อนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง (GMS).....	3
รูปภาพที่ 1.2 โครงสร้างการประชุมความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง (GMS).....	7
รูปภาพที่ 1.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	25
รูปภาพที่ 2.1 การค้าของกัมพูชา ปีพ.ศ. 2551 - 2556.....	28
รูปภาพที่ 2.2 สัดส่วนการส่งออกและนำเข้าสินค้าของกัมพูชากับประเทศคู่ค้าสำคัญระหว่าง ปีพ.ศ. 2555 - 2556	29
รูปภาพที่ 2.3 การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในกัมพูชา พ.ศ. 2551 - 2556.....	33
รูปภาพที่ 2.4 การลงทุนจากต่างประเทศในกัมพูชา (รายประเทศ) สะสมตั้งแต่ปีพ.ศ. 2537 - 2557 (กุมภาพันธ์).....	34
รูปภาพที่ 2.5 สัดส่วนการลงทุนจากต่างประเทศในกัมพูชา (รายอุตสาหกรรม)	35
รูปภาพที่ 2.6 สัดส่วนการส่งออกและนำเข้าสินค้าของ สปป.ลาว กับประเทศคู่ค้าสำคัญ.....	36
รูปภาพที่ 2.7 การค้าของจีน - สปป.ลาว ปีพ.ศ. 2554 - 2556.....	36
รูปภาพที่ 2.8 เปรียบเทียบมูลค่าการค้า การส่งออก และการนำเข้าสินค้า	37
รูปภาพที่ 2.9 เงินลงทุนไหลเข้าจากการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศใน ปีพ.ศ. 2553 - 2556.....	40
รูปภาพที่ 2.10 การลงทุนจากต่างประเทศแยกตามอุตสาหกรรม ปีพ.ศ. 2532 - 2555	41
รูปภาพที่ 2.11 โครงการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศที่ได้รับอนุมัติจากรัฐบาล สปป.ลาว ปีพ.ศ. 2556 (รายประเทศ).....	42
รูปภาพที่ 2.12 การค้าระหว่างประเทศของเมียนมาร์ ในช่วงปีงบประมาณ	43
รูปภาพที่ 2.13 สัดส่วนการส่งออกและนำเข้าสินค้าของเมียนมาร์กับประเทศคู่ค้าสำคัญ.....	44
รูปภาพที่ 2.14 การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในเมียนมาร์ (แยกตามประเทศผู้ลงทุน).....	47
รูปภาพที่ 2.15 การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในเมียนมาร์ (แยกตามโครงการลงทุน)	48
รูปภาพที่ 2.16 การส่งออกและนำเข้าสินค้าของเวียดนาม ระหว่างปีพ.ศ. 2551 - 2556.....	49
รูปภาพที่ 2.17 สัดส่วนการส่งออกและนำเข้าสินค้าของเวียดนามกับประเทศคู่ค้าสำคัญ ปี พ.ศ.2555 - 2556.....	50
รูปภาพที่ 2.18 การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในเวียดนาม สะสมตั้งแต่ปีพ.ศ. 2531 - 2557 (ม.ค. - พ.ค.).....	54
รูปภาพที่ 3.1 โครงสร้างหน่วยงานรัฐที่กำกับบทบาทการลงทุนของจีนในต่างประเทศ.....	58
รูปภาพที่ 3.2 แผนที่แสดงเส้นทางรถไฟความเร็วสูงเชื่อม สปป.ลาว - ไทย.....	80
รูปภาพที่ 3.3 เขตเศรษฐกิจพิเศษและเขตเศรษฐกิจเฉพาะที่ได้รับอนุมัติจากรัฐบาลสปป.ลาว.....	86
รูปภาพที่ 3.4 เส้นทางท่อส่งก๊าซธรรมชาติและน้ำมันดิบจีน - เมียนมาร์.....	93
รูปภาพที่ 3.5 รายละเอียดการลงทุนท่อส่งก๊าซธรรมชาติจีน - เมียนมาร์	94
รูปภาพที่ 3.6 ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการ (ODA) ของเวียดนาม ปีพ.ศ. 2554 - 2556.....	97
รูปภาพที่ 4.1 แผนที่การก่อสร้างเขื่อนมิตโซน (Myitsone Dam)	117
รูปภาพที่ 4.2 แผนที่เหมืองทองแดงเลตพาตอง (Letpadaung Copper Mine).....	118
รูปภาพที่ 4.3 มูลค่าการลงทุนจากต่างประเทศในประเทศเมียนมาร์ ปีพ.ศ. 2556/57 - 2557/58 (เมษายน - มิถุนายน).....	119
รูปภาพที่ 4.4 แผนที่เมืองเจียวเฟี้ยว (Kyauk Phyu) รัฐยะไข่ (Rakhine).....	120
รูปภาพที่ 5.1 การค้าระหว่างไทย - กัมพูชา ปีพ.ศ. 2553 - 2556	126
รูปภาพที่ 5.2 การค้าระหว่างไทย - เมียนมาร์ ปีพ.ศ. 2553 - 2556.....	135
รูปภาพที่ 5.3 การค้าระหว่างไทย - เวียดนาม พ.ศ. 2553 - 2556.....	138
รูปภาพที่ 6.1 โครงสร้างผู้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศของไทย	149
รูปภาพที่ 6.2 รูปแบบการพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศของไทย.....	150
รูปภาพที่ 6.3 สัดส่วนโครงการความร่วมมือระหว่างประเทศของไทย ปีพ.ศ. 2556.....	153
รูปภาพที่ 6.4 อาณาเขตติดต่อของไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน	156
รูปภาพที่ 6.5 พื้นที่ชายแดนที่เหมาะสมจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ	157
รูปภาพที่ 6.6 มูลค่าการส่งออกสินค้าประเภทเนื้อสัตว์และส่วนอื่นของสัตว์ที่บริโภคได้.....	169
รูปภาพที่ 7.1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง (GMS) ปีพ.ศ. 2556.....	178

รูปภาพที่ 7.2 สินค้าส่งออกและสินค้านำเข้าที่สำคัญของ CLMVT กับจีน ปีพ.ศ. 2556.....	180
รูปภาพที่ 7.3 สินค้าส่งออกและสินค้านำเข้าที่สำคัญของ CLMV กับไทย ปีพ.ศ. 2556.....	182

บทคัดย่อ

โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Sub - region: GMS) เป็นความร่วมมือระหว่าง 6 ประเทศ ประกอบด้วย ไทย สปป.ลาว กัมพูชา เวียดนาม เมียนมาร์ และจีน (เฉพาะมณฑลยูนนานและเขตปกครองตนเองชนชาติจ้วงหรือกวางซี) ก่อตั้งเมื่อปีพ.ศ. 2535 ริเริ่มและให้การสนับสนุนหลักโดยธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank: ADB) มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้เกิด การขยายตัวทางการค้า การลงทุน อุตสาหกรรม การเกษตร การท่องเที่ยว และพลังงาน รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาความร่วมมือด้านเทคโนโลยี โดยยุทธศาสตร์ของอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS) นั้นมุ่งเน้นการสร้าง ความเชื่อมโยง การสร้างชุมชนที่มีความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกัน และการเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขัน ทางเศรษฐกิจ โดยมีเป้าหมายสูงสุด คือ ให้ประชาชน 326 ล้านคน ในอนุภาคนี้นี้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นภายใต้ สันติภาพที่ยั่งยืน

โครงการวิจัยเรื่อง “พลวัตของจีนในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงและนัยต่อประเทศไทย” นี้มี วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์และประเมินบทบาทนโยบายและกลยุทธ์ด้านเศรษฐกิจและความสัมพันธ์ ระหว่างประเทศของจีนต่อประเทศสมาชิกอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS) พร้อมเปรียบเทียบกับไทย โดยมุ่ง ศึกษาถึงบทบาทและยุทธศาสตร์ด้านการค้า การลงทุน และการให้ความช่วยเหลือของไทยกับจีนต่อ CLMV ครอบคลุมทั้งบทบาทของภาครัฐและเอกชน บนพื้นฐานของสถานการณ์ในปัจจุบันและนโยบายที่กำหนดขึ้น ทิศนคติของสังคมท้องถิ่น ปฏิกริยาของคู่แข่งท้องถิ่นและคู่แข่งจากต่างชาติรายอื่น เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะ สำหรับภาครัฐและภาคเอกชนไทยในการกำหนดนโยบายด้านเศรษฐกิจการค้า ความสัมพันธ์ และความร่วมมือ ระหว่างไทยกับจีน

โดยข้อค้นพบและบทสรุปของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ ประเทศจีนและประเทศสมาชิกอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS) มีผลประโยชน์ร่วมกัน สำหรับจีน การพัฒนาอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS) มีส่วนโดยตรงกับ การพัฒนามณฑลยูนนานและกวางซี การเชื่อมโยงกับอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS) ยังเป็นหลักประกัน แหล่งทรัพยากร แหล่งพลังงานใหม่ และทางออกสู่ทะเลและด้านตะวันตกของจีน ขณะที่ประเทศสมาชิกอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS) จะสามารถเพิ่มช่องทางการค้า ขยายตลาดในจีนตอนใต้มากขึ้น ส่วนนัยต่อประเทศไทยนั้นมีข้อดี คือ จะทำให้การเชื่อมต่อทางคมนาคมในภูมิภาคที่มีไทยเป็นศูนย์กลางเป็นจริงได้เร็วขึ้น เนื่องจากการ ผลัดดันโครงการต่างๆ จากจีน เช่น การเชื่อมโยงด้วยรถไฟความเร็วสูง แต่ข้อเสีย คือ ในระยะยาวสินค้าไทยจะ แข่งขันลำบากมากขึ้นและถูกแย่งตลาดในประเทศเพื่อนบ้าน อีกทั้งยังต้องเผชิญกับการแข่งขันทรัพยากรธรรมชาติ ในอนุภูมิภาคกับจีน ทั้งนี้ รัฐบาลไทยควรมียุทธศาสตร์ขยายบทบาทการลงทุนของรัฐวิสาหกิจไทยในอนุภูมิภาค ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น/จังหวัดชายแดน สนับสนุนภาคการเงินเพื่อการลงทุนในอนุภูมิภาค ตลอดจนร่วมมือกับจีนระดับรัฐต่อรัฐในการเป็นคู่หุ้นส่วนการลงทุนในอนุภูมิภาค ส่วนภาคเอกชนไทยควรเร่งเพิ่มขีด ความสามารถทางการแข่งขันให้มากขึ้นเพื่อรับมือกับสินค้าจากจีน ส่วนบางกิจการที่เข้มแข็งอาจจะไปลงทุนใน ประเทศเพื่อนบ้านหรือในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษตามแนวชายแดน อีกทั้งควรหันมาเน้นแข่งขันกับจีนด้วย สินค้าคุณภาพ และปรับทัศนคติจากการเป็นคู่แข่งกับจีนสู่การเป็นคู่ค้ากับจีน เพื่อก้าวเข้าไปลงทุนในกลุ่ม ประเทศ CLMV

Abstract

Greater Mekong Subregional Economic Cooperation is a collaboration between 6 countries, including Thailand, Lao PDR., Cambodia, Vietnam, Myanmar and China (Yunnan and Guangxi Province only). It was founded in 1992 by the supporting of Asian Development Bank (ADB). The main objectives are to foster the expansion of trade, investment, industry, agriculture, tourism, energy, as well as to promote technology cooperation and development. With the ultimate goal of improving life quality of 326 million people in the sub-region's under sustainable peace, GMS aims to create linkages, creating a community with a sense of shared and responsibility, as well as to strengthen the competitiveness of the economy.

The research project of **"The dynamics of China in the Greater Mekong Sub-region and their implications for Thailand"** aims to analyze and evaluate economics and international relation policies and strategies of China on the GMS countries when comparing with those of Thailand, as well as to study the roles and strategies of both Thai and Chinese public and private sectors on the trade, investment and Aids in CLMV countries, on the basis of current situations and policies, the attitudes of the local communities, the reaction of local rivals and competitors from overseas. Recommendations for the public and private sectors in Thailand were provided, in order to determine the policies related to economic, trade, international relations and cooperation between Thailand and China.

The research finds China and The GMS countries has mutual benefits, i.e. for China, to develop GMS contributes directly to the development of Yunnan and Guangxi, and to link with The GMS countries can guarantee the supply of natural resources, provide new energy sources and provide an west ocean exit to China. While The GMS countries can expand their markets to Southern China. The advantage for Thailand is to let Thailand become a regional transport hub connecting with other The GMS countries, but the disadvantages are Thai products will be more difficult to compete in The GMS countries and Thai enterprises will also face with the competition over natural resources in this sub-region with Chinese. Therefore, Thai government should have the strategies to expand the investment of Thai state enterprises in this sub-region, encourage the participation of local/border provinces, support the financial sector investing in this sub-region, establish state to state partnership with Chinese government in order to invest together in this sub-region. At the same time, Thai private sector should improve their competitive capability in order to cope with more competitive products from China. For those enterprises who have enough resources might invest in neighboring countries or in special economic zones along the border, as well as confront with the competition from China by offering quality products. It is also important that Thai investors should change their the attitude to China from competitors to partners, so they may become partners investing together in CLMV.